

Vízgazdálkodásunk jövője

2024. augusztus 1-én az Energiaügyi Minisztérium államtitkáráként V. Németh Zsolt vette kézbe vízgazdálkodásunk irányítását. Rovatunkban Somlyódy Balázs segítségével kapunk választ a vízgazdálkodás jövőjét érintő kérdésekre.

Együttműködés és alkalmazkodás – korszakok határán a vízgazdálkodásban

Somlyódy Balázs

a Magyar Hidrológia Társaság társelnöke (e-mail: hk@hidrológia.hu)

Az interjúra készülve szembesültem vele, hogy azon kevesek egyike vagy, akiktől a víz kérdéséről a legszélesebb értelemben lehet és kell kérdezni. Sokan és sokat tudnak rólad, de Te hogyan mutatnád be magad az olvasóknak.

Családapa, mérnök, népzeneész, politikus, pálinka magánfőző. A kíváncsiság, az újdonság iránti igény meghatározó része életemnek. Mérnöki szemlélet, épített- és természetes környezetünk ismerete, megtapasztalása, alakítása, ez az, ami érdekelt. Első diplomám földmérő üzemmérnök. Azóta sem szakadtam el a műszaki területtől, hiszen később területfejlesztést is tanultam és szereztem diplomát. Voltam művezető, kitűzőmérnök, építész-vezető, építettem utakat, vízi közműveket, majd jött a léptékváltás. Műszaki szemlélettel lettem polgármester, majd országgyűlési képviselő, időszakonként mind a kettő. Közbe vidékfejlesztéssel és környezetvédelemmel is foglalkoztam, ahol sokat tanultam természetes- és megművelt környezetünkről.

Terepen kezdtem, bakancsban, amit manapság már csak hétvégén hordhatok, de szerencsére mindig olyan területekkel foglalkoztam, amihez kötődtem, kapcsolódtam. Így van ez máig. Visszagondolva lehet a víz az egyetlen, ami folyamatosan velem volt. Most mindenestre jól hangzik. Tervlapokon, munkaterületen, polgármesterként, beruházóként, vízi-közmű tulajdonosként vagy a Nyugat-Dunántúli Vízgazdálkodási Tanács tagjaként, a Vasivíz Zrt. felügyelő bizottsági tagjaként, vidékfejlesztésért-, természetvédelemért felelős államtitkárként, az elmúlt két évről nem is beszélve.

Mint vidékfejlesztésért, majd környezetvédelemért felelős állami vezető közel voltál a nagy rendszerek működtetéséhez. 2024. augusztus 1. óta a területi vízgazdálkodás tartozik hozzád. Hol tart szerinted hazánk vízgazdálkodása?

Két éve a víziközmű ágazat mondhatjuk, hogy a csőd szélén állt, de az ország legkiválóbb mérnökei, szerelői elkötelezetten, felelősen egyben tartották az ágazatot. Ma már talán kijelenthetjük, hogy a víziközmű ágazatot kiszámítható pályára állítottuk, a Nemzeti Vízművek ma hazánk negyedik legnagyobb állami cége. Az új, egységes, nem lakossági díjrendszer pedig lehetőséget nyújt a víziközmű rekonstrukciókra, még ha nem is elégséges mértékben.

Talán még rosszabb a helyzet a területi vízgazdálkodás területén, a vízügyi igazgatóságoknál és az Országos Vízügyi Főigazgatóságon. Első lépés tehát a szervezeti háttér megteremtése volt. Belekezdünk egy bérfejlesztési programba, hogy elfogadható anyagi körülményeket teremtsünk. Ez egy folyamatos feladat. A gazdasági- és munkáltatói környezet figyelése és monitorozása elengedhetetlen.

A vízügyi igazgatóságokon hamar egyértelművé vált, hogy egy egyszeri bértömeg növeléssel nem tudjuk az elmúlt évek hiányosságát leküzdöni, így három lépcsőben, alig több, mint két év alatt, összesen 60%-kal növeljük az ágazat bértömegét.

A víz egy megbonthatatlan körforgás, az elmúlt évtizedeket mégis a szervezeti tagoltság jellemezte. Nem csak a területi- és települési kérdések közötti távolság, de számos átszervezés, bizonytalanság nehezítette az optimális teljesítést. Elképzelhető, hogy a vízügy hányatott sorsa egy félreértésből vagy meg nem értésből fakad. Ha megnézzük, azt találjuk, hogy a vízgazdálkodással foglalkozó szakemberek történelmünk során mindig az aktuális társadalmi igényeket szolgálták. Egyáltalán nem evidens, de a vízgazdálkodásnak nincs önállóan értelmezhető vízgazdálkodási érdeke. A vízügyi szolgálat, amint azt a neve is jól jelzi, egy szolgálat, egy kezdeményező szervezet, amely terveket, lehetőségeket kínál, de nem önmaga megrendelője. Ebből fakad minden félreértés, hiszen mai vízrendszereink történelmi okokból, társadalmi-, gazdasági elvárások mentén épültek. Vizeink szabályozása idején a területhasználat volt a fő szempont, amit nem szabad megtagadnunk. De biztosan meg kell haladnunk. Legnagyobb kihívást a társadalmi és gazdasági igények újradefiniálása jelenti, a vízgazdálkodási kockázatok újraértékelése és ennek jogi-, üzemeltetési, gazdasági megvalósítása. Az elmúlt évtizedek folyamatai kikényszerítik a változtatásokat.

Szolnokon, a 2024. évi MHT Vándorgyűlés 400 fős hallgatóságának emlékezetes volt a vizes ágazatok egyesítéséről szóló kormánydöntés megszületése, hiszen másnap tartottad köszöntőt és bejelentetted a régen várt integrált vízgazdálkodás irányába tett kormányzati lépést. Mint ágazati vezetőnek mi az első vízügyes élményed, és hova tartunk?

2023 talán még meghatározóbb volt. A győri vándorgyűlésen szembesültem először a vizes társadalom egységes, egyöntetű fellépésével. Az önálló és erős identitása segítette a vízügyet az elmúlt évtizedekben. A határozott, hosszú távú elképzelések egy integrált, egységes vízgazdálkodási szervezet létrehozásáról magától értődő gondolatnak tűnt. Könnyű volt belátni, hogy az ágazat politikai- és anyagi megbecsülését helyre kell állítani, hogy a szakmai- és működési színvonal növelése újra előtérbe kerüljön. Nem esett nehezemre azonosulni a gondolattal.

Kevés hasonlóan mozgalmas fél évet éltem át. Az átszervezés rövid, „kisvizes” adminisztrációs időszakát egy jelentős árvíz követte. Hamar megtapasztalhattam a víz kiszámíthatatlanságát, a szakmai felkészültség, a

helyismeret és a fegyelem jelentőségét. Év végére már egyértelműen látszott, hogy megváltozott vízgazdálkodási lehetőségeink fenntartható pályára állítása messze túlmutat a vízgazdálkodáson és a vízügy keretein. Ha a szervezetfejlesztéssel kezdtem a gondolatot, akkor a szemléletformálással folytatom. Elkerülhetetlen, hogy áldozatokat hozzunk és növeljük a vízzel borított felületeket, növeljük a beszívargás és a párolgás esélyét. Szemléletünk középpontjába a készleteink védelme, pótlása, okszerű használata kell, hogy kerüljön. Ágazatokon és érdekeken átívelő kérdés. A víznek a tájban, épített- és természetes környezetünkben a helye és ennek a megteremtése – mármint a helynek – nem vízgazdálkodási kérdés vagy felelősség. Az érdekelteknek és a vizes szakmának szervezeti keretekben kell tudni a legjobb megoldásokon, ösztönzőkön, szabályozókon gondolkodni. Ez a gondolatiság vezérelte a Vízgazdálkodási Tárcaközi Bizottság kezdeményezését is. Egy szabályozott keretrendszer, fórum, ahol az egyes érdekek – jó sokan vannak: agrárium, település- és területfejlesztés, természetvédelem, turizmus – találkoznak, ütköznek. A vektorok eredője reményeink szerint a szemléletváltás, ami majd a jogszabályokban, üzemrendekben, felelősségi- és támogatási rendszerekben, hatósági engedélyeztetésben egyaránt kézzelfogható lesz.

Jól látom, hogy településekről és általában épített környezetünkről sajnos nem beszélünk eleget, ha vízgazdálkodásról van szó?

A települési vízgazdálkodás intézményrendszere, háttere kiforratlan. A Vízügyi Tudományos Tanács 2014. évi egyik anyagában, vagyis 10 éve azt írta, hogy a települési vízgazdálkodásnak nincs meg a hatékony működéshez szükséges intézményrendszere. Finanszírozása és egyáltalán finanszírozhatósága talán a legnagyobb kihívás. Ma szinte kizárólag a víziközmű rendszerekkel foglalkozunk, miközben a víz helyét városi környezetünkben is meg kell találnunk. Az egyén, az ingatlanulajdonos szerepvállalása itt is elengedhetetlen, amint azt a vízügy nagy elődei például Beszédes József oly nyilvánvaló egyszerűséggel fogalmazott meg: „A házad udvaráról ne ereszd el az eső és a hó levét, amíg nem használtad! Úgy határodából, vármegyéből, országodból, mert ez ingyen van, az Isten becses ajándéka.”. Azok közé az emberek közé tartozom, akik – némi túlzással, óvatosan mondom, de hisznek a szakmai fórumok, konferenciák hosszú távú eredményeiben. Mondok egy példát: polgármesterként és képviselőként végig követtem, sőt feladatomból a hulladékgyűjtés, a szelektív hulladékgyűjtés, a kezelés, hasznosítás megszervezése és ez ma már látható eredményeket tud felmutatni. Minden napjaink része, de ennek társadalmi elfogadtatása legalább annyira nehéz volt, mint ma a települési vízgazdálkodás gyakorlatának meghonosítása. A települési vízgazdálkodással, kiemelten a vizek helyben tartásával és a szennyvi-

zek hasznosításával sokat foglalkozunk, de – talán mert hiányzik a szervezett intézményrendszer – ezeken a területeken eredményekről csak elvétve és messze nem rendszereszerű működésről beszélünk. A cél a települési vízgazdálkodás, a használt vizek hasznosítása, a csapadékvíz-gazdálkodás sikeres megvalósítása. Az első lépések már régen időszerűek.

Mik az elkövetkezendő 1-1,5 év főbb céljai?

Látni kell, hogy az elmúlt évtizedekben a gazdaság, az ember, a társadalom alkalmazkodó képessége a megváltozott klímához, a vízkészletek csökkenéséhez, a szélsőségek teremtette kritikus helyzetekhez csak romlott. Hosszú távon kell gondolkoznunk, céljainkat összegezni, feladatokra bontani, első lépéseket megtenni. A Kvassay Jenő Tervnek, mint a nemzeti vízstratégiánknak a felülvizsgálatának nekilátunk. Bízom benne, hogy legalább koncepció szintjén eljutunk egy új keretrendszer megalkotásáig. A Vízgazdálkodási Törvény már 30 éves, ideje áttekinteni a változási szükségleteket. Szerintem sok van ilyen.

Bízom a Vízgazdálkodási Tárcaközi Bizottságban, számos rövid idő alatt elérhető eredményt látok, de az érdekek összehangolása nem egyszerű feladat. A víziközművek rekonstrukcióját új szintre kell emelnünk, az energiahatékonyság növelése mind a két szektorban hangsúlyozandó és természetesen nem adom fel a kistelepülések szennyvízkezelési problémáinak, az egyedi rendszerek kérdésének megoldását sem.

Ha lenne egy kívánságod, amit kizárólag a „víz kérdésre” áldozhatsz...

Azt hiszem a legnagyobb probléma vagy az újkori problémák gyökere ma a víz értékének szem elől veszítése. És ezt le tudom fordítani az egyén szintjére és politikai dimenzióra egyaránt. Amiből sok van nem, vagy kevésbé értékeljük. Még emlékszem diákmunkás koromból a ceglédi kanna fedeléből kortyolt vízre a répamezőn vagy a hegyi kútira a szőlőhegyen. A friss víz, a hideg víz nem volt evidencia. A víznek, ha gazdaságilag nem is volt a fogyasztó részére nagy értéke, de a friss, jó minőségű hideg víz komoly használati értéket képviselt. A megfizethető jóminőségű ivóvízhez való hozzáférésre a mindenkori kormányzat kifejezetten nagy figyelmet fordított. Ma – talán szerencsére – más jellegű problémákkal küzdünk. Az elmúlt 30 évben a víz értékének kérdése háttérbe szorult, kikerült a fő döntési mechanizmusok, szempontok közül. A kihívás pedig óriási: klímánk egyre szeszélyesebb, készleteink csökkennek, az igények pedig csak nőnek.

Köszönöm az interjút.

Somlyódy Balázs
a Magyar Hidrológia Társaság társelnöke

A SZERZŐ

SOMLYÓDY BALÁZS, okleveles környezetmérnök, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, a Magyar Hidrológiai Társaság társelnöke.